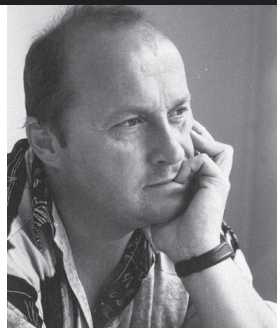


Milan Vincetič



Alenka Jovanovski: *Hlače za Džija*.

Ljubljana: LUD Literatura, 2012.

“Vse se godi okoli izbrisa teles. / Napake širijo napake, bolezni, nevidne / tragedije, vse se godi okoli prikritih dejanj –”, pomenljivo stoji v pričujočem pesniškem prvencu, zgrajenem iz petih razdelkov, v katerih pesnica prepotuje svojo pesniško deželo, “ki nima zidov”, z lucidnostjo opazovalke, portretistke, pejsažistke tako zunanjih kot notranjih pokrajin in ne nazadnje jedke izpovedovalke vsega, kar (po)temni našo eksistenco tako na osebni kot družbeni ravni. Prav zaradi svojega razgledišča, v katerem “vse vestno zapiše / in svet, ki nastaja skozi desnico v beležnici, // je približno enako verjeten”, uporabi tako mnogoličje jezika kot tudi dialog z že zapisanim, znanim, zaradi česar verzi prehajajo iz žurnalističnega fokusa v hermetične prostore, iz katerih dihalo glasovi filozofov, pesnikov, obrazi umetnikov, plesalcev, ki naj končajo, kot sama namiguje, “v stoletju endorfinov”, torej v (ne)znosni lahkosti bivanja in sanj. (Post) modernistična manira seveda dopušča, da se poezija vdaja toku (samo) preobrazbe in posrka vse, kar prepusti filter lirskega subjekta, filter, ki se sproti prilagaja dražljajem zunanjega/notranjega sveta, hkrati pa deluje tudi kot požarni zid.

Prav zaradi slednjega je poezija Alenke Jovanovski uglašena polifonično/kakofonično, pesmi kratko malo prehajajo iz prozne v lirsko naracijo, celo v lirske krokijske (*Wittgenstein, o gotovosti; Ohrid*), kar samo priča, da se pesnica odziva po notranjih, bolj ali manj intuicijskih premisah. Tudi sam zapis pesmi ni enoten, saj se nevsiljivo drži nenapisanih zakonov (modernističnega) prostega verza, v katerem so dovoljeni tudi odkloni od pravopisnih standardov (podpičje v vlogi končnega ločila, uporaba samo malih črk, neuporaba ločil ...). Ves ta instrumentarij je predvsem voda na mlin samemu jeziku, ki se želi trdno podrediti sami sporočilnosti: ekspresivne, tudi citirane podobe, ki jih smelo uporablja, tako obenem plastijo, ne da bi (za)brisale meje, ravni mimetičnosti (“Akacije maja

snežijo, / oblaki trosijo pelod.” (*Stalno bivališče*)) z robovi zaumnosti/nadrealnosti (“Mati, ki je ni več, takrat odpre jezik. / Kri liže in sluz in iztrebke mladičev; / tanjša srčne pregrade in zdravi želodčne razjede, / zidove topi, in vrata in okna.” (*materin jezik*)).

V pesmi *Manuel Jelena* in vsi drugi tako prebiramo: “Moja nevednost je prozorna in vztrajna kot dež: / ničesar ne spere. Nevidno je tu, in vse / izgublja gostoto. / Tisti drugi ob meni pravi, da se jezik nekega dne prebudi / in reže kot laser. Pravi, da udarci jezika več ne bolijo, / ko ti je enkrat odvzeto telo.” Človek skozi jezik seveda upoveduje/poimenuje in umišlja svet okoli sebe, zato je svet, ki ostaja onkraj upovedanega, še bolj vablјiv. Res je, človekov (raz)um je doslej razorožil marsikatero uganko, ni pa še globlje prodrl v podkožje (med)človeških odnosov, ki še kako vznemirjajo pesnico, zato med vrsticami pričujoče pesniške knjige (kot tudi v navedeni pesmi) mnogokrat naletimo na stigmatizirane plati tako družbenih kot (med)osebnih relacij: homofobičnost, feminizem, potrošništvo ... Prav zaradi slednjega njene pesmi, četudi venomer poganjajo iz lastnih (tudi intimnih) refleksij, nenehno konotirajo z družbenim utripom, ki ga seveda ne more preglasiti, kaj šele uglasiti na demiurgično ali celo orfejevsko poslanstvo pesnika, lahko pa pospremi bralca na višji razgledni stolp, od koder se (mu) končno iz/ostrī slika “med stalno, udobno variablo / in nestalno, nihajočo konstanto”.

“Nevarno je brati poezijo. Toliko prostora obstaja, / toliko prostora, ki ga zasedajo in zapuščajo / misli, besede, telesa. In barve, in kosmi akacij. / Toliko vate, da jo veter odtrga, toliko golote / pod njo,” zapiše v *Zasilni obleki*, v pesmi, v kateri jasno izriše svoj *poesis*. Ali *credo*, kajti: “Moje oko je lahko golo. Vse, kar gre, / gre samo mimo.” Minljivost/minevanje, bolje rečeno trajanje, je tista obleka njene poezije, ki je nikoli ne sleče. Kajti golota pod njo je le povrhnjica številnih neulovljivih golot in le ena od resnic, tlakovanih v mozaik z mizanscenami spominov, doživetij, odnosov do staršev, ljubljениh, prijateljev (*Veronika, Manuel, Janja, M. Apostolska* ...), vedut mest in obrisov krajev, ki jih je obiskala, živih (A. Ristović, Tina K., V. Parra, T. Šalamun ...) in neživih pesnikov (Byron, Kocbek, Kajuh ...), njih muz (Lavra), filozofov (Wittgenstein, Kant ...) in drobtin ljubezni, ki je “toliko resničnejša, / kolikor se odpove razdejanju”. Še več: obleka njenih pesmi, četudi pokriva goloto intime, se vsaj po robovih venomer dotika družbenega ali širšega angažmaja, o čemer priča tudi trpka pesem, posvečena čilski pevki in skladateljici Violeti Parra, v kateri zapiše: “moja najbolj intimna pesem živi med ljudmi, / moja najbolj intimna pesem raztaplja okove stvari”. Pesničn beg iz tradicionalne matrice ljubezenskega/erotičnega pesništva je torej zavestno dejanje, ki se izraža

predvsem skozi revolt proti bestiariju sveta, ali nemočna naveza "tistim, ki smo za rešetkami". Ali z njenimi besedami: "Nobene intimne pesmi ni več mogoče napisati. / Samo pesem o notranjih organih povožene mačke, / ki njena kri meži iz kožuhovinaste vrečke, / skupaj z ledvicami in srcem v maščobni ovojnici." Ob tem pa je treba kratko malo odmisлити svoje telo, nagone, libido, torej poslanstvo mesa in krvi, češ da "na koncu vsaka zver postane kašasto mehka". Prostori filozofije, umetnosti, predvsem pa znanosti, do katere pesnica goji ambivalenten odnos, so tisti parametri, ki tudi zveličavni *La Liberté* odvzamejo alegorično-mi(s)tični obstret. Pesnica z veliko mero kritičnosti, tudi cinizma, ruši tako družbene kot religiozne (dogmatizirane) markacije (*Kraljevska partija pingponga*), hkrati pa neutrudno išče sebe. Prav ta nedosegljiva diskrepanca med iskanjem sebe v sebi ali med drugimi ("Najdem jih, brez velikega truda, precej / bolje kot sebe. Tam, kjer me ni, / je veliko drugih glasov. (*Najdem jih, brez velikega truda*)), poveže verze "sredi globokih in gluhih prostorov" z zažigalno vrvico iz "simptomov nevidnih, / nedotakljivih, / nikoli dotaknjenih, / neprevodnih teles".

Pesniški prvenec Alenke Jovanovski *Hlače za Džija* v sodobni slovenski prostor ne prinaša novega vetra, prej bi dejal, da gre za že ustaljeno pisavo (naj)mlajše pesniške generacije, v kateri odsevajo predvsem relikti (post) modernizma. Džijeve hlače brez dvoma niso povsod ukrojene po meri, so pa šivane z verzi, med katerimi jih je kar nekaj, ki ne "gredo samo (tako) mimo".